14

DISSERTATIO INAVGVRALIS
DE

ADAMI LOGICA, METAPHYSICA, MATHESI, PHILOSOPHIA PRACTICA, ET LIBRIS,

QVAM

DEO SVMMO ADIVVANTE,
AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE IVBENTE,

PRAESIDE

JACOBO GVIL. FEVERLINO,
PHIL. PRIMAE ET RATIONALIS P. P. LONGE CELEBERRIMO, AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHICI
P. T. DECANO SPECTATISSIMO,
DN. PATRONO AC PRAECEPTORE SVO AETATEM COLENDO,

PRO SVMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBVS PRIVILEGIISQVE RITE LEGITIMEQVE CAPESSENDIS,

PLACIDAE COMMILITONVM DISQVISITIONI SVBJICIT

VITVS HIERONYMVS REGENFVS,
NORIMB.

DIE XIV JVNII, ANNO *MDCCXVII.*

ALTORFII,
LITERIS MAGNI DANIELIS MEYERI.

VIRIS
ILLVSTRIBVS, GENEROSISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS,

DN. CHRISTOPHORO FVRERO
AB HATMENDORF ET WOLKERSDORF,
EMINENTISSIMI ELECTORIS MOGVNTINI DIVERSORVMQVE
S. R. I. PRINCIPVM CONSILIARIO INTIMO,
ILLVSTRIS REIPVBLICAE NORIMBERGENSIS TRIVMVIRO
ET ECCLESIARVM EPHORO,

DN. GVSTAVO GEORGIO TEZELIO
A KIRCHENSITTENBACH, IN VORRA ET ARTELSHOFEN,
SEPTEMVIRO,

DN. JOHANNI CHRISTOPHORO DE IMHOF,
IN MERLACH ET STEPHANSMVHLEN,
EMINENTISSIMI ELECTORIS MOGVNTINI ET EPISCOPI
BAMBERGENSIS CONSILIARIO INTIMO,

DN. LEONHARDO GRVNDHERRO
AB ALTENTHAN IN WETERHAVS,
ILLVSTRIS REIPVBLICAE PATRIAE
SENATORIBVS CONSVLARIBVS,
ACADEMIAE ALTDORFINAE
CVRATORIBVS SPLENDIDISSIMIS,
GRAVISSIMIS,

DOMINIS AC MAECENATIBVS SVIS
OMNI OBSEQVIO ANIMIQVE SVBMISSIONE
PROSEQVENDIS,

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM
D. D. D.

CLIENS EORVM OBSEQVIOSISSIMVS
VITVS HIERONYMVS REGENFVS,
NORIMBERGENSIS.

58700
WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

ANnus eſt & quod excurrit, ex quo judicia eruditorum quorundam de Philoſophia Adami examinare publica diſſertatione auſus ſum. Refutavi primum illorum errorem, qui omnem in univerſum eruditionem humanam Protoplaſto tribuerunt; deinde, cum è partibus Philoſophiæ reliquis Phyſica veroſimillimis argumentis Adamo adſcribi videatur, hæc ipſa paulo uberius diſcutienda, & ſolidius refutanda duxi. Factum ita eſt, ut per temporis & ſpatii rationes ad reliquas Philoſophiæ partes excurrere tunc non licuerit. Nunc vero, ubi ex decreto Ampliſſimi Ordinis Philoſophici pro honoribus philoſophicis rite obtinendis ſpecimen inaugurale elaborandum eſt, atque ejusdem Excell. DN. Præſidis FEVERLINI *præſidium, à quo prima defenſa fuit Diſſertatio, hæc quoque Paralipomena ſperare poſſunt, telam cœptam pertexere atque quid de Logica, Metaphyſica aliisque ſcientiis humanis, quibus excelluiſſe Adamus nonnullis videtur, ſentiendum putem, exponere conſtitui. Faxit Deus, ut fiant hæc feliciter.*

DE LOGICA ADAMI.

I.

PRimus, qui Adami Logicam prædicare putatur, eſt Euſebius in præparat. Evang. Lib. XI. cap. VI. περὶ τῆς πὰρ' Ἑβραίοις τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος, cum de Adamo diſſeruiſſet, ita finiens: *videor mihi quaſi in tabula, per ea quæ dixi, Ebræorum Logicæ doctrinæ* τῆς πὰρ' Ἑβραίοις λογικῆς *deſcriptionem propoſuiſſe, ſiquidem ſecundum Platonem non vulgarium plebejorumve hominum ſit, ſed ſapientis & dialectici Legislatoris propria nativaque rebus nomina invenire. Reliquum*

eſt, ut poſt Logica etiam Phyſica videamus Hebræorum. Suidas eo loco, quem Diſſ. prioris p. 7, 8. exhibuimus Adami inventum artes & literas, atque ἐπιςήμας λογικάς τε καὶ ἀλόγους fuiſſe perhibet, quæ quidem verba de ſcientiis diſertis & mutis intelligunt. Kochius autem in incremento Polyhiſtoris Logici p. 19. de ſcientiis quæ ſermone utuntur & quæ ſine ſermone exercentur accipit, & p. 20. per ἐπιςήμας λογικὰς grammaticam, Rhetoricam, Poëticam, Dialecticam & Analyticam ſignificari putavit, hasque ſcientias in ſermone verſantes conjunctas inter ſe atque connexas ſtatuit. Mihi vero Suidas per ſcientias Logicas diſciplinas philoſophicas è lumine rectæ rationis petendas, per ἀλόγους vero theologicas non e ratione ſed revelatione diſcendas intellexiſſe atque hinc Philoſophiæ Rationalis, quæ inſtrumentum eſt reliquarum ſcientiarum, mentionem nullam feciſſe videtur. Barth. Keckermannus in Præcogn. Logic. Tr. II. cap. II. ubi hiſtoriam Logices ab initio mundi usque ad currens Seculum texere incipit p. 35. edit. Hanov. 1609. 8. *Primos generis humani parentes & Patriarchas non dubito cum reliquis diſciplinis etiam hanc ſuis poſteris tradidiſſe, præſertim cum origini omnium rerum propiores tanto præſtantiorem intellectum habuerint noſtro ingenio atque intellectu, quanto & vitæ diuturnitate & valetudinis firmitate, & denique aëris, victus, ac rerum omnium è terra naſcentium præſtantia nobis, ſupra quam credibile eſt fuerunt feliciores.* M. Joh. Julius Struvius in Rudimentis Logicæ Hebræorum Jen. a. 1697. in 4. editis p. 10. *Nemo autem à me expectabit, ut nunc Logicam Protoplaſtorum tradere ſuſtineam: nam quanquam eam in ſtatu integritatis perfectiſſimam fuiſſe tuto aſſeverare poſſimus, nihil tamen de ea memoriæ proditum ſupereſt, niſi forte accuratiſſimam nominum impoſitionem, quam Plato in Cratylo Dialectico propriam eſſe dicit, cum Euſebio huc referre velis.* Plura Logicæ Adamiticæ argumenta p. 7. & 9. ſuppeditat, quia ſunt, *qui aſſeverant ipſos primos Paren-*

rentes, publicis Scholis editisque libris ſcientiam poſteris communicaſſe, quod ſine praeceptorum Logicorum notitia, ſcientiæ cujusvis directrice, docentium diſcentiumque magiſtra & librorum conſcribendorum norma fieri nequeat. Scholas Adami in Hottingeri Smegmate Orient. p. 211. ſatis probari putat: Libros XXI, quos Keſſæus de vitis Patrum Adamo aſſignat in Hottingeri Hiſt. Orient. p. 15. rejicit quidem ceu ſpurios, Hottingeri, Saldeni, Wagenſeilii, Voſſii veſtigia ſecutus, cum Saldeno tamen in otiis theologicis Diſſert. I. de primo Scriptore *haudquaquam veroſimile* putat *univerſo illo tempore, quod Moſis anteceſſit ætatem, nullos plane libros librorumque ſcriptores extitiſſe. Quid tandem dicam de neceſſitate Logices in mutuis congreſſibus. Solem è mundo tollere videntur, qui Dialecticam ex converſationibus hominum tollunt. Unde enim habes, quod accommodate interroges, clare reſpondeas, utrinque apte dicatis, niſi Dialectica lumen ſermonibus veſtris fœneret. Cum autem ita nos eſſe natos perſpiciam, ut inter omnes eſſet ſocietas quædam, atque eo fine ipſe ſummus rerum opifex primo Parenti mature de vitæ conſortio proſpexerit, quis non mihi largietur, omni ætate, qua homines terra aluit, Logicæ præcepta viguiſſe & gentem, quæ ſui originem antiquiſſimam probatam dare poteſt, merito de poſſeſſa primitus Logica gloriari.* Jac. Frid. Reimmann in Criticiſirenden Geſchichts-Calender von der Logica 1699. edito, anno mundi 1. Diſciplinam Logicam in lucem hanc primum prodiiſſe ſcribit, cum Deus protoplaſto facultatem eſſentias rerum conditarum clare & perſpicue cognoſcendi, verumque à falſo quam accuratiſſime diſcernendi indidiſſet, cujus ſpecimen ὀνοματοποιΐα Adami haberi debeat, quamvis magnam hujus facultatis partem amiſerit, cum à Satanæ ſophiſmatibus decipi ſe paſſus eſſet. Mox ad eundem annum 1. M. hæc profert: Wiewol die Logic hernachmals nichts deſtoweniger iſt fleißig excolirt worden / geſtalt denn die natürliche Begierde die Warheit zu erkennen / die ſich bey allen Men-

 ſchen

ſchen insgeſamt ereignet / uns zu glauben befiehlet / daß die Leute vor der Sündfluth dieſe diſciplin nicht werden verachtet; ſondern ſoviel immer menſch- und möglich aus dem Staube hervorgezogen / und in formam artis redigiret haben / zumal da wir ſo viel glaubwürdige Zeugnüſſe finden (conf. Keckermanni Præcogn, Log. p. 10. Rami Schol. Dial. p. 3. Ryſſelii Contin. Voſſii de Sect. Philoſ. p. 125.) daß ſie 1.) in Erfindung der andern Wiſſenſchafften ſich keine Mühe verdrieſſen laſſen / 2.) in der Information ihrer Kinder ſich ſehr emſig erwieſen. *Docere autem eſt veritatem communicare alteri.* Videtur autem mentem mutaſſe Reimmannus in der Einleitung in die Hiſtor. liter. Antediluv. a. 1709. edita, cujus p. 49. de Logica Adami id unice refert, Adamum fuiſſe à Deo conditum ישר Eccleſ. VII. v. ult. ſchlecht und recht und einfältig in dem Erkänntnus des Böſen / ſed per Logicam Satanæ mutatum in Sophiſtam, & p. 132. ex hiſtoria Logicæ antediluvianæ hæc inter alia deducit Poriſmata, daß die Logica der erſten Eltern / die ſie von GOtt empfangen / nicht in der künſtlichen Ausgrübelung und Beſchaulichkeit vieler unnützen Wahrheiten / ſondern in dem vielfältigen Gebrauch und lebendigen Anwendung und thätigen Ausdruck einiger wenigen und nutzbahren Wahrheiten beſtanden / daß alſo dieſelbe zu der Zeit keine diſciplina inſtrumentalis, ſondern principalis geweſen / & qui reliqui ſunt luſus verborum. Reimanniani de Logica impropriiſſime dicta intelligendi, huc tamen etiam referri debent ſeqq. poriſmata p. 97. Protoplaſtos in ſtatu integritatis non tam eruditos quam ſapientes fuiſſe: eruditionem tum demum cœpiſſe, cum ſapientia deſiiſſet, p. 98. proverbium: Ars longa, vita brevis; ante diluvium invertendum fuiſſe, cum ars brevis, vita longa fuerit. Prolixiſſime omnium Logicam Adami deſcribit V. Clar. Corn. Diet. Koch. in incremento Polyhiſtoris Logici cap. IV. quod hiſtoriam Logicæ Patriarcharum comprehendit. Non enim ſolam Logicam nat. p. 19. ſed artificialem Adamo adſcri-

ſcribit: neq; etiam Logicam *certis definitionibus aut axiomatibus in formam artis redactam* p. 29, vel corpus ullum doctrinæ ſcriptis conſignatum; ſed fundamenta ſaltem tum aliarum diſciplinarum, tum artis rationis, eruditionis, interpretationis, inventionis, probationis, memoriæ, judicii & ſimilium functionum mentis humanæ ab Adamo poſita fuiſſe atque obſervata aſſerit p. 31. Argumenta Kochiana hæc ſunt 1.) quia animalibus nomina dedit, quæ res ſecundum Platonem eſt Dialectici, 2.) quia imaginem Dei cum perfecta cognitione habuit, unde artem ratiocinandi habuiſſe putandus ſit, niſi forte Ariſtotelem Adamo prudentiorem fuiſſe placeat. 3.) quod & ingenio præſtiterit & vitæ diuturnitate & aëris victusque ſalubritate reliquis mortalibus, quibus rebus facultas & opportunitas contineatur artium inveniendarum & expoliendarum. 4.) quod literas ipſumque ſermonem humanum invenerit, ars inveniendi autem ad Logicam referenda ſit, atque incredibile videatur, tam multas res inveniri potuiſſe, ita, ut tamen præcepta nulla univerſalia, quæ ad artem inveniendi pertinerent, animadverterentur. 5.) Quod Adamus & ceteri humani generis principes libros ſive monumenta & Bibliothecas, & Scholas, & Academias ſuas ſive eruditorum ſocietates habuiſſe legantur, atque ſecundum aliquos Adamus viva tantum voce docuerit, atque hinc Cabbalæ autor fuerit, unde colligit, Adamum obſervaſſe quædam, *ad artem docendi atque ad ordinis & methodi diſciplinam* pertinentia, poſterosque, qui ſuperiorum monumenta legerunt, *facultate eadem interpretandi* polluiſſe, quæ omnia ad Logicam referri debent. 6.) Quod cum poſteris ſuis de virtute procul dubio *diſſeruerit*, *ſolidaque argumenta* attulerit, 7.) Quod Evam אישה à viro denominans loco topico, quem nominis vel notationis Dialectici vocant, utatur Gen. II, 23. III, 20. adverſus Cainum dilemma adhibeat Gen. IV, 6. 7. 8.) Quod facultas e characteribus rerum naturam cogno-

 ſcendi,

ſcendi, ſi qua eſt & in Adamo fuit, methodus fuerit ſive via ad ſapientiam expedita & ad Logicam referenda. An Celeberr. Joh. Petro Ludovici, qui in Polyhiſtore Logico nondum edito neque etiam, quantum ego quidem ſcio, expectando, ſed in fine hiſtoriæ rationalis philoſophiæ apud Arabes & Turcas tantum deſignato cap. I. Logicæ Adami deſtinavit, & Excell. Chriſt. Thomaſio in Introd. in Philoſ. aul. cap. IV, §. II. uti quidem rixoſus Realis de Vienna ſive latens ſub hoc nomine M. Gabr. Wagner. putavit, (vid. Reimmanni Hiſtor. liter. antedil. p. 50.) eadem hæc ſententia de Logica Adami adſcribi poſſit, nunc uberius non diſpiciam, ego vero valde dubito.

II. Præcipuum pro Logica Adamitica argumentum illud videtur eſſe, quod ab impoſitione nominum eſt deſumtum, eo quod Platonis atque Euſebii autoritate innititur, de eodem igitur primo omnium diſpiciemus. Plato, nimirum in Dialogo, qui Cratylus ſive περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος inſcribitur, docuit, *quemadmodum textori, qui utetur radio, magis quam fabro, qui efficit, competit judicare, utrum conveniens radii ſpecies cuicunque ligno ſit impreſſa, quemadmodum gubernatoris eſt dirigere atque dijudicare ſtructuram navis, ita Dialecticum, qui interrogare ſcit atque reſpondere, id eſt nominibus uti, nominum impoſitioni optime praeſidere eandemque dijudicare & apud Barbaros: haud leve quiddam eſſe nominis impoſitionem, nec id eſſe imperitorum & quorumvis hominum opus, cum nomina natura rebus competunt, & ille duntaxat nominum autor ſit, qui ad nomen reſpicit, quod natura cuique convenit, poteſtque ſpeciem eam literis ſyllabisque inſerere.* Cum vero Adamus nomina animalibus primus dederit, Euſebius jure meritoque inde colligere videtur, Adamum fuiſſe Logicum. Sed infirmum puto argumentum hoc varias ob cauſas 1) Euſebius, quantum e repetita lectione antecedentium & conſequentium dici, nihil de Logica Adami habet, Moſen aliosque recenti-

ore

ores Hebræos cum Platone Lib. XI præpar. Evang. confert, cap. VI. poſteaquam Platonis verba de impoſitione nominum propoſuerat; *Platonem ſane*, inquit, *Moyſes antevertit, qui utpote ſapientiſſimus non Legislator modo, ſed etiam Dialecticus hac de re quid ſcribat accipe. Formatis igitur*, inquit, *Deus de limo cunctis animalibus terræ -- adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea -- -- Cum enim ait, ipſum erat nomen ejus, quid aliud quam appellationes, uti natura poſtulabat, inditas eſſe ſignificat? Quippe quod jamjam impoſitum nomen fuerat, idem multo ante in ipſa natura incluſum fuiſſe, adeoque ſuam illam in appellato quoque appellationem autegreſſam eſſe declarat, quam deinde vir ille divino ſpiritu afflatus vi quadam ſuperiore impoſuit.* Ex ipſis igitur verbis Geneſeos de animalium nominatione non tam Adami quam Moyſis Dialecticam Euſebius elicit, Adamum vero ἐπιθειάσαντα divino Numine afflatum δυνάμει κρείττονι vi ſuperiore nomina protuliſſe ſtatuit: ſecundum Euſebium igitur ſpecimen humanæ ſapientiæ atque Dialectices Adamiticæ putari nequit nominum inventio, cum divinæ revelationi eandem adſcripſerit. 2.) Quando Plato & Euſebius nomina rerum opus Dialectici putant, videntur Logicam intelligere utentem & quidem in eo ſignificatu, quo denotat *ſcientiam quandam ſpecialem aut principalem (e. g. Phyſicam) juxta regulas & præcepta Logicæ docentis tractatam, cumque ea velut concreſcentem nomenque ſuum commutantem, ut Phyſica potius Logice tractatata quam Logica audiat*, quæ verba ſunt B. Rœtenbeccii Log. Vet. & Nov. Proleg. §. XVIII. Id mihi perſuadent deſcriptiones Dialectici in Platonis Sophiſta, Phædro & alibi reperiundæ, & imprimis ipſe ſæpius citatus Dialogus, qui Cratylus inſcribitur, quo autorem nominum Dialecticum fuiſſe perhibet, eo quod nomina rebus natura competentia protulerit, quæ res ſcientiam naturalem potius quàm rationalem indicat; ſiquidem præcipua ejusmodi Ὀνοματοθέτου ſapientia in notitia naturæ cujus-

que

que rei conſiſteret. Ita etiam Bochartus (vid. Diſſ. prior de Philoſ. Adami putatitia p. 19.) e nominibus animalium Adami Phyſicam concludens locum Platonis citatum tanquam ſibi conſentientem laudat. Refutavimus vero Diſſ. ſup. præcipue §. XI. ipſum hoc argumentum, atque oſtendimus, nomina animalium hebraica, ſi quicquam rei ipſius, attributa quædam accidentalia vel propria, nihil minus vero quam naturam & eſſentiam cujusque animalis exhibere; eam vero, quam de reliquo mirantur in primo nominum autore, ſapientiam Etymologicam ſolidioris ſive Phyſicæ ſive Logicæ eruditionis documentum habere nequaquam poſſum, cum eadem in rudiores quosque cadat; quamvis etiam p. 34. ipſas has Etymologias, quibus adeo nonnulli delectantur, ab Adamo removerim, dum docui probabile admodum eſſe, nomina ſubſtantiarum & ſubſtantiva primum ab Adamo prolata, nomina accidentium vero & verba ſerius ab ipſo aliisve addita & è prioribus deſumta fuiſſe. 3.) Lubens concedo, Adamum, ſi ſolus integram inveniſſet linguam eamque ita diſpoſuiſſet, ut ideis, judiciis atque ratiociniis mentis humanæ, quantum fieri potuit, exactiſſime conveniret, atque occaſionem omnem è vocibus in errores dilabendi (e. g. abſolutas putandi ideas, quæ relativæ ſunt, poſitivas, quæ negativæ) præſcinderet, ex hoc quidem opere excellentem Logicum judicandum utique fore. Sed Adamum neque primum neque ſolum autorem linguæ primitivæ fuiſſe ſupra §. X. indicavimus, cum Deus primus ejusdem autor merito cenſeatur; fortaſſis etiam poſteri Adami, prout neceſſitas poſtulabat, ad amplificandam expoliendamque linguam multum contulerunt: deinde linguam Adamiticam talem fuiſſe, qualem modo deſcripſimus, ſatis tuto affirmari nequit, cum linguæ ipſius pauciora ſuperſint ſpecimina, quam ut de ejusdem indole bene judicari poſſit, præterea lingua ejusmodi impoſſibilibus annumeranda, minimum plu-

plurimis ex altera parte difficultatibus, & incommodis, e. g. nimia vocabulorum multitudine premi videatur, dum una ex parte erroribus obviam ire atque incommoda quædam afferre conatur, per ſolam hanc regulam: *rerum majorem quam verborum rationem eſſe habendam*, felicius obtinenda: Illuſtrari, quæ modo dixi, poſſunt per ea, quæ de Joh. Caramuelis Nova Dialectico Metaphyſica Acta Erudit. Lipſ. 1683. p. 532. & Geor. Paſchius in Inventis Nov-Antiquis p. 51. ſqq. habent, ſcil. verbum ſubſtantivum *Sum* diſtinguit Caramuel a novis quinque verbis *Sam. Sem. Sym. Som. Sum.* ita ut *Sum* τὸ eſſe generice ſignificet, *Sam* eſſentiam *Sem* exiſtentiam *Sym* æternitatem ſimultaneam, *Som* actum phyſicum, *Sum* aliquam durationem, quod quintum Sum, ſus, ſut conjugat, ut à communi Sum, es, eſt diſtinguatur. His aliisque novis vocabulis puram veritatem omni ambiguitate excluſa ſtatim concipi poſſe putat; quamvis in totam hanc inventionem non male applicari poſſint verſiculi vulgares, quibus Excell. DN. Præſidis Avus DN. Conr. Feuerlinus, Antiſtes quondam Miniſterii Norimbergenſis adverſus affectatos Novatores uti ſolebat:

Sum, ſus, ſut
Thut kein gut.
Sum, es, eſt,
Laß bleiben wies geweſt.

III. Nunc de reliquis etiam Logicæ Adamiticæ indiciis ſententiam noſtram, paucis exponemus. Ea, quæ a perfectione primi hominis & vitæ ipſius diuturnitate ſumta ſunt, jam ſupra inter argumenta Panſophiam Adami in univerſum adſtruentia retulimus atque diſcuſſimus §. VI. id nimirum iisdem conceſſimus, Adamo nonnullas Veritates neceſſarias maximeque utiles innotuiſſe, integra autem ſcientiarum ſyſtemata his de cauſis eidem tribuenda eſſe negavimus. Hæc adverſus Keckermannum ſufficiant. Quædam ſupra commemoratorum argumentorum, quamvis particularia ſint,

Logicam naturalem, non vero artificialem, de qua nobis ſermo eſſe debet, probant; huc refero, quæ Struvius de neceſſitate Dialectices in converſationibus, accommodatis interrogationibus, claris reſponſionibus protulit ad demonſtrandam Adami Logicam; idemque quæ Clar. Kochius de inventis Adami artem inveniendi tanquam partem Logices ſupponentibus, de peritia ipſius docendi, facultate interpretandi, ſolidis argumentis atque Etymologiis propoſuit: hæc enim omnia ita comparata ſunt, ut ab Adamo e ſola Logica naturali, quam ſine dubio poſſedit præſtantiſſimam, proficiſci potuerint, præſertim cum hodienum complures e ſola naturali ingenii bonitate bene diſſerere, varia invenire, prudenter docere, accurate interpretari, ſolide argumentari, Etymologias ingenioſas reperire videamus. Quædam vero ex illis argumentis falſa ſupponunt fundamenta, e. g. quod a ſcriptis Adami ratiocinatur, ſub finem hujus diſſert. uberius refutandum: huc etiam pertinet argumentum a ſignaturis rerum concludens. Joh. Frid. Helvetius Anhaltinus Cöthönienſis Medicinæ Doctor im Runden Schau-Platz der Artzeneyiſchen Geſicht-Kunſt Heidelbergæ a. 1666, in 8vo edito doctrinas has Paracelſiſticas, Crollianas & Gudrioicas de Tours (uti easdem in præf. appellat) quaſi in Tabula exhibet; Osvvaldus autem Crollius Archiater quondam Anhaltinus in Tr. de Signaturis rerum internis, Baſilicæ Chymicæ annexo, apertis verbis Protoplaſtis abſolutam rerum naturalium e ſignaturis ſcientiam adſcribit: Cl. Kochius *ſi eſt aliqua*, inquit, *methodus ſane fuerit ſive via ad ſapientiam expedita, & ad Logicam referenda.* Verum obſervatio Halenſis XXIV. Tom. VI. egregrie atque ſolide ſignaturas has rejecit, principia earundem confutans, atque exemplis quibusdam illuſtrioribus docens, convenientiam inter ſignum & ſignatum ſæpiſſime leviſſimam imo nullam eſſe, & quandoque in ſola vocabulorum cognatione conſiſtere. Noſtra vero ſententia, ſi

revera ſunt ejusmodi characteres rebus impreſſi; eorundem notitia Adamo non deneganda, ſed ad Phyſicam ipſius aut Medicam ſcientiam potius quam ad Logicam referenda eſt. Reliquis argumentis vim ſuam non denego; a Kochiana nimirum ſcientia parum vel nihil noſtra recedit; quamvis enim integrum Syſtema Logicum, inprimis Ariſtotelicis ſubtilitatibus, erroribus, ineptiis refertum in Adamo non ſtatuamus, quemadmodum etiam in Socrate, a Philoſophia morali celebratiſſimo Syſtema ejusmodi fruſtra quæres, aliquam tamen Logicam artificialem Adamo utique adſcribendam puto. Dubium enim non eſt, quin divinam illam regulam γνῶθι σεαυτὸν diligenter ſecutus vires intellectus ſui, eximia Conditoris beneficia bene cognoverit, cumque per Logicam naturalem ſolide judicaſſet & ratiocinatus fuiſſet, per reflexionem modum accurate ratiocinandi didicerit, quæ doctrinæ magnam faciunt Logicæ artificialis partem. Deinde poſteaquam a Satana maximo ſuo cum detrimento decipi ſe paſſus erat, ſine dubio de his aliisque Intellectus imbecillitatibus earundemque cauſis altius meditari, & innato veri deſiderio impulſus regulas excogitare cœpit, quibus ſuam ſuorumque mentem ab erroribus liberaret atque præſervaret. Poſſent, quæ de Logica Adami diſſeruimus, illuſtrari per ea, quæ M. Godofr, Wegener Olſna-Sileſius hanc in rem diſputavit in Diſquiſitiuncula fere integra Hiſtorico-Philoſophica de Origine Logices Olſnæ 1667, 12. edita, quæ iam nunc ad manus meas pervenit, ſed brevitatis ſtudio id unicum annoto, diverſas eruditorum de primo Logices Autore ſententias, quas Wegenerus recenſet, uno tamen ore fateri atque docere, Logices tanquam peculiaris ſcientiæ ætatem multo antiquiorem Ariſtotele non eſſe ſtatuendam, atque ex tenuibus ortam fuiſſe principiis, qua obſervatione denuo improbabilis redditur illorum aſſertio, qui Adamo Logicam Syſtematicam, ampliorem & a reliquis ſcientiis diſtinctam tribuunt.

 DE

DE METAPHYSICA ADAMI.

IV.

NEminem hucusqué deprehendi, qui diſciplinam hanc no-
minatim atque adhibitis peculiaribus argumentis Proto-
plaſto adſcriberet, pauciſſimis igitur de eadem dicemus. S
Metaphyſicam conſideremus tanquam ſcholaſticam illam
terminorum philoſophicorum, idearum univerſalium do-
ctrinam, multa in eadem deprehendemus inutilia, noxia
erronea, minus congrua; pleraque vero ejusdem capita uti-
lia hodieque neceſſaria interpretationis gratia, ut ſcripta Ari-
ſtotelicorum terminis his referta intelligamus, atque ut ac-
curatius & ſine ſuſpicione Heterodoxiæ docere poſſimus, uti-
lia ſunt; quæ vero omnia in Adamum non quadrant, pau-
ciſſimæ itaque ſuperſunt Metaphyſices particulæ, quæ citra
manifeſtam abſurditatem primo parenti tribui poſſent. At-
que in tantum conſentimus cum Reimmanno in Hiſt. liter.
Antedil. p. 60, 61. Metaphyſicam Ariſtotelicam ab Adamo
removente, quamvis illud ipſius argumentum diſpliceat
quo e conceptu Entis latiore, ipſum Ens infinitum ſub ſe com-
prehendente, Atheiſmum Scholaſticorum elicere conatur:
perſuaſiſſimus enim ſum, veram de Numinis exiſtentia & at-
tributis ſententiam non obſtare, quo minus per abſtractio-
nem univerſaliſſimum ſolius exiſtentiæ conceptum forme-
mus, eundemque Entis nomine exprimamus, atque per no-
vam abſtractionem, quæ a negatione eſt remotiſſima, in
Deo id unicum tantiſper cogitemus, eundem non eſſe fig-
mentum ſed revera exiſtere, dum enim conceptum Entis
Deo latiorem ſtatuimus, eo ipſo nihil minus volumus, quam
extra mentem noſtram dari Ens aliquod reale Deo prius &
antiquius, uti quidem Reimmannus ſententiam hanc ſini-
ſtre explicat, Prolixior nunc non ero in vindicanda Meta-
phyſica a reliquis minus accuratis objectionibus eadem p[r-]

61. in not. (t) legendis. Quod ſi vero Metaphyſices nomine Theologiam Naturalem atque ſcientiam de ſpiritibus intelligas, lubentiſſime concedimus, quod etiam ſub finem §.XI. in diſſ. priori fecimus, Protoplaſtum ampliſſimam ſuam hiſtoriam naturalem ad cognitionem & laudem ſupremi Numinis, inprimis divinæ Sapientiæ, Benignitatis, Providentiæ adhibuiſſe, atque hinc noſtra facimus ſequentia Summe Rever. Joh. Andr, Schmidtii verba in Apparatu Theol. Nat. §. III. not. (b) Antiquiſſima & perfectiſſima Theologia Naturalis fuit Adami, ob perfectiſſimum operationis ſubjectum, quamvis negari non poſſit, revelationes divinas, quibus Deus Adamum haud raro dignatus erat, neceſſitatem Theologiæ Naturalis Adamiticæ valde temperaſſe. Quod vero attinet ad ſcientiam Angelorum, dubium non eſt, quin Adamus eorundem exiſtentiam atque proprietates perſpectas habuerit, an vero ex revelatione, an per experientiam, an per ratiocinationem eosdem didicerit, incertum puto: minimum illa argumenta, quibus Thomas, Suarezius aliique exiſtentiam eorundem a priori demonſtrare nituntur, nullius momenti eſſe arbitror.

DE MATHESI ADAMI.

V.

OMnem quantitatum ſcientiam primo homini largitur Athan. Kircherus Oedip. Ægypt. Tom. II, Claſſ. II. cap. I, p, 45. hiſce verbis: *Mathematicas quoque calluiſſe, nepotesque ſuos eas docuiſſe, pulcre demonſtrat Genebrardus in Chronico, unde & illud Eccleſiaſtici de ipſo dictum videtur: ipſe enim Deus dedit mihi horum, quæ ſunt, ſcientiam veram, ut ſciam diſpoſitionem Orbis terrarum, & virtutes Elementorum, initium, & conſummationem, & medietatem temporum, viciſſitudinum permutationes, & conſummationes temporum, morum mutationes, & diviſiones temporum, anni curſus, & ſtellarum diſpoſitio-*

tiones, animalium naturas & iras beſtiarum, vim ventorum & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum & quæcunque ſunt abſconſa & improviſa didici, omnium enim artifex docuit me ſapientia. Præ reliquis vero Aſtrologiæ laudem Adamo tribuunt; prioris Diſſ. p. 8. Locum R. Gerſonis e Kirchero exhibuimus, quo Adamum inter alia Aſtrologum nominat. Joh. Giſenius in Vita Adami, excerpta Obſ. Halenſ. XIX. Tom. I. primum hominem tanquam primum inventorem literarum, primum Aſtrologum, primum Grammaticum, primum Philoſophum, primum Medicum, primum Theologum deſcribit. Dav. Chytræus in Comment. ad Geneſin p. 187. (vid. Acta Philoſ. p. 933.) *Florentiſſima*, inquit, *illius aureæ ætatis Eccleſia & Academia fuit. Ac in tanta ætatis diuturnitate & ordinem motuum accurate obſervare & univerſæ ſapientiæ divinæ & humanæ ſtudium confirmare Adamus & liberi nepotesque ejus potuerunt.* Celeberr. Gundlingius in Hiſtor. Philoſ. Mor. Cap. VII. p. 60. tales depromit rationes, quibus Matheſeos Adamiticæ aſſertores nitantur: *Veſtes pellesque ferinas, lumbis ſuis circumpoſuit, ergo omnis Mechanices auctor eſt; Caſam, tentoriumque exſtruxit, ergo Architectus egregius dicendus; Cælum intuitus eſt; os ſublime habuit, animalia cetera terram ſpectarunt, ergo Aſtronomiæ arcana & obſervationes inſignes habuit.* Verum enim vero non ſatis mirari poſſum ἀκρισίαν Kircheri e Sap. VII, 17. ſqq. Mathematicam Adami eruditionem probaturi, cum ab initio ejusdem capitis ipſe ille, cujus ſapientia v. 17. prædicatur, deſcribatur *homo progenitus ab homine primo ex terra facto, in utero matris figuratus, coagulatus ſanguine ex ſemine viri, in faſciis educatus*, atque tum aliunde, tum etiam ex ipſo hoc capite conſtet, Auctorem hujus libri Apocryphi lectoribus perſuadere voluiſſe a Salomone eundem eſſe profectum, adeoque citata ſapientiæ & eruditionis elogia de Salomone intellecta voluiſſe. Argumentum Chytræi prior. Diſſ. una cum

aliis

aliis generalibus ratiociniis in gratiam Panſophiæ Adamiticæ excogitatis refutavimus: ſcil. ex eo capite, quod potuerit per vitæ diuturnitatem ſcientiam Aſtrologicam invenire atque excolere, non ſequitur ergo voluit, ergo etiam id ipſum præſtitit. Sunt e contrario non contemnendæ rationes, quibus ad negandam omnem Adami Mathematicam eruditionem inducimur. Primo enim ipſi Philoſophiæ Patriarchalis aſſertores de inventione Aſtronomiæ inter ſe diſſentiunt, atque incerti ſunt, dum aliqui ex autoritate Joſ. L. I. Antiquit. Jud. cap. III. Setho; alii Enocho, alii Egregoris eandem adſcribunt, vid. Reimmanni Hiſtor. lit. antedil. p. 67. ſqq. deinde cum Deus ipſe ſtructuram arcæ Noachum, templi Davidem docuerit, Bezaleelem & Ahaliabum peculiari ſapientia ſupernaturali Mechanica ad conficiendum tabernaculum exornaverit, quis ſibi perſuadeat, has ſimilesque artes & ſcientias Mathematicas jam pridem ab Adamo ejusdemque poſteris inventas fuiſſe atque excultas. Porro originem ſcientiarum Mathematicarum Adamo imo ipſo diluvio multo fuiſſe recentiorem, ii docent, qui Matheſeos hiſtoriam ex inſtituto tradiderunt e. g. Joh, Rudolph. Fäſch Centurio & Architectus Militaris im Vorſchlag/ wie ein Fürſt ſeine adeliche Lands-Kinder in der Matheſi unter einer wohl eingerichteten Verfaſſung unterrichten laſſen könne. Dresdæ a. 1715. 4. cujus pars prior & prolixior hiſtoricam Introductionem in ſcientias Mathematicas egregiam comprehendit; diſcimus exinde Geometriam, fundamentum reliquarum, ab Ægyptiis occaſione inundationum Nili ſui productam fuiſſe, ex tenuibus vero conſtitiſſe initiis jejuna Thaletis Mileſii Geometria, quam ex Ægypto petiit, docere poteſt. Aſtronomia, quam ab Adamo Abrahamus, ab hoc Ægyptii & Chaldæi, atque ab his Græci per traditiones didiciſſe feruntur, penes hos ſatis adhuc rudis multisque erroribus, hodie dudum devictis, repleta fuit, uti e Plutarchi de placitis Philoſophorum Lib.

II. &

II. & III. conſtat, ut admodum recens tunc temporis fuiſſe merito ex his indiciis colligatur. Satis igitur probatum puto in Adamo Mathematicam eruditionem vel nullam vel admodum tenuem atque exiguam fuiſſe. Conf. quod Gundlingius de Matheſi Veterum Hebræorum diſſerit. l. c. p. 69. ſq.

DE PHILOSOPHIA MORALI ADAMI.

VI.

Mirum eſſe nemini poteſt, hanc Philoſophiæ partem, quæ de virtute & moribus præcipit, Protoplaſtis eſſe aſſignatam: hæc enim & ſtatui integritatis & ſtatui lapſus maxime omnium convenire videtur. Id vero admirandum & ſingulare puto, autores in adſtruenda Panſophia & Philoſophia Theoretica & Inſtrumentali Adami prolixiſſimos, in Ethica parciſſimos extitiſſe, ita quidem, ut vix nomen Philoſophiæ Practicæ in numero ſcientiarum Adamiticarum apud Lambecium, nullum autem peculiare ejusdem argumentum vel ſpecimen alicubi annotatum reperire mihi hucusque licuerit: videntur ſcil. in ea fuiſſe opinione, Adamum de virtute & moribus e revelatione divina ſatis eruditum Philoſophia Morali non opus hebuiſſe, vid. excerpta e Polyc. Lyſeri Adamo in Obſ. Halenſ. XIX. Tom. I. §. VI. Ex alio autem fundamento ſtudia Philoſophiæ Moralis ab Adamo aliisque Patriarchis removet Henr. Jul. Scheurl in Bibliographia Morali; cum enim Aphoriſmo IV. tres hujus ſtudii vias conſtituiſſet, quarum prima virtutis præcepta viva tantum voce tradiderit & propagaverit, Aph. V. de prima via pergit: *Et ſane priſcis ſive Heroicis iſtis temporibus Optimi quique bene agere quam bene diſſerere aut diſputare malebant. Præcepta erant pauciſſima. Imo præceptorum gnari plures tunc naſcebantur, quam hodie fiant, ubi præceptorum, dogmatum & legum, neque legem neque numerum neque modum habemus. Uno verbo: Antiquiſſimi quique non tam eruditionis*

tionis aut legum, quam probitatis, juſtitiæ, conſtantiæ reliquarumque virtutum conſulti erant. Nunc Senecæ illud de multis vere dicitur: Poſtquam docti eſſe cœpimus, boni eſſe deſiimus. Conſentit Clar. Heumannus in Actis Philoſophorum, cujus Partes V, VI, VII, ſingularia continent de Philoſophia Patriarcharum capita, ad illuſtrandam Diſſ. præſentem æque ac priorem (quæ ante laudatas Actorum Philoſ. partes publicam lucem aſpexit) utiliſſime applicanda. De Ethica autem Patriarcharum Part. V. p. 769. his verbis utitur: In der Ethic, das iſt in der Tugend-Lehr waren ſie Aſcetici. Sie hatten parum ſcientiæ und multum conſcientiæ. Neque diſſentit Gundlingius in citata ſæpius Hiſtor. Phil. Mor. Cap. VII. p. 59. talia proferens: *Morum Philoſophia ſimplex, religionis undique veſtigia, Prophetarum vix finitus numerus*, quibus p. 72. hanc ſubjicit explicationem: *Cum dico morum Philoſophia ſimplex, non taxo aut contemno eorum inſtituta, ſed laudo potius. Neque enim illa Philoſophia aliquid gloriæ meretur, quæ ſeſquipedalibus verbis incedit, aut obſcuris & Metaphyſicis involucris conceptus ſuos involvit - - - Paränetica methodus maxime naturalis eſt, omnibusque veteribus fere communis.* Noſtra ſententia hæc eſt: Adamum judicio practico excelluiſſe, Deumque & ſemetipſum penitius paulo cognitum habuiſſe, e connata ipſius perfectione ſupra demonſtravimus; inde jure meritoque colligimus, eidem leges divinas naturales ſolidis ratiociniis facile innotuiſſe; paucas tamen easdem fuiſſe, eo quod ſolis poſitivis præceptis opus habuit, nullisque negativis indiguit, quorum neceſſitatem mali demum mores introduxerunt. Per lapſum vero naturales ipſius vires debilitatas, non ſublatas, & præcipue memoriam priſtinorum dogmatum non deletam fuiſſe arbitror, quamvis Joh. Petr. Ludovici in Diſſ. cui tit. Hiſtoria ſine parente §. I. not. (g) Intellectum Adami lapſu ita depravatum putet, ut majus lumen non habuerit, quam hodie quivis alius informatione & exercitio nondum eruditus poſſideat: vid. Acta Philoſ. P. VI. p.

937. Multo potius cum proprio peccato alienisque peri-culis cautior redditus fuerit, Philoſophiam ſuam Moralem præceptis negativis, quæ ceu conſectaria affirmantium di-dicit, & cognitione vitiorum Voluntatis, cauſarumque hu-jus corruptionis non potuit non auxiſſe.

DE POLITICA ADAMI.

VII.

HAnc ſcientiam ratiocinando in Adamo deprehendiſſe ſi-bi viſus eſt Ge. Hornius in Hiſt. Philoſ. Lib. I. cap. II. p. 8. poſteaquam enim Phyſicam atque Dialecticam Adam laudaverat; *Jam Oeconomiæ*, pergit, *& Politicæ ſumma era ἀκρίβεια· homo vero tum vel maxime ζῶον πολιτικόν. Quod an-tiqui Mythici aureo quodam ſeculo, ubi ſponte ſua ſine lege fiden rectumque colebant, adumbrare ſolent & ob oculos ponere.* Gund-lingius l. c. p. 51. tale refert pro Politica Protoplaſti argumen-tum: *Familiam rexit, ergo πολιτικώτερος quam Tacitus fuit aut recentiorum alius.* Antequam de his noſtram exponamu mentem, præmittenda atque decidenda videtur illa quæſtio an ante diluvium & Adami imprimis tempore fuerint Re-publicæ & Societates Civiles? Jac. Thomaſius in Præfationi-bus Lipſ. 1681. in 8. collectis, Præf. XVII. aſſeruit etiam in *Statu Integritatis*, ſiquidem diutius perduraſſet, *futuras fuiſſe Reſpublicas.* Reimmannus in Hiſt. lit. antediluv. p. 72. contra Puffendorfium (qui in Introd. ad Hiſt. Europ. ab initio, *ante diluvium ullam Remp. fuiſſe civili Imperio legibusque deſcri-ptam, & praeter domeſticum patrumfamilias Imperium ulla Prin-cipatus veſtigia occurriſſe negavit*) defendit Reſpublicas An-tediluvianas: quamvis vero utramque Thomaſianam ſci-licet & Reimmannianam ſententiam falſam eſſe exiſtimem uberiori tamen earundem examine hoc loco ſuperſedere poſſum: certiſſimum enim eſt ante lapſum nullam extitiſſe Remp. Reimmannus vero Reſpublicas ſuas Antediluvianas

a

ad Adamum usque extendere non audet. Ponamus ex ſuperfluo, familiam Adami univerſam fuiſſe inſtar cujusdam Reipublicæ, quam prudentiſſime rexerit auctoritate Paterna atque Prophetica, educando atque inſtruendo liberos in timore Domini omnibusque virtutibus, corrigendo & caſtigando eosdem, quotiescunque deliquerint, proſpiciendo ipſis de neceſſariis vitæ ſubſidiis, aſſuefaciendo agriculturæ atque pecudum curæ; per me licebit hanc ipſius prudentiam nominare Politicam, ſi vero eandem cum hodierna comparabis eruditione, Oeconomicam potius dicendam agnoſces, quam ſi penes Adamum peculiari ſcientia & quidem in formam artis redacta opus habuiſſe putabis, injuriam facies Adamo, eumque deteriorem atque inferiorem concipies hodiernis patribusfamilias, qui ſine ſcientia, ſola judicii bonitate naturali atque experientia ducti, rem familiarem feliciter gubernare norunt. Illud vero, quod Hornius ſuggerit argumentum, hominem eſſe ζῶον πολιτικὸν, eo in ſenſu accipimus, ut homini ſocietatis amorem naturalem & quaſi innatum, huic ipſi vero deſiderio per conjugalem aliasque minores ſocietates ſatisfactum eſſe putemus, ſed ex eodem capite Rempublicam & Politicam Adamiticam ſolide ſatis probari negamus atque pernegamus.

VIII. HISTORICUM faciunt Adamum ob Scripta quædam hiſtorica, quæ poſteris reliquiſſe fertur. vid. Reimmannus l. c. p. 79. ſqq. cadet vero hoc argumentum quando §. ſeq. νοθείαν librorum Adamiticorum detexerimus. Id unicum hoc loco monemus, ſi hiſtoriæ nomine intelligere velis memoriam rerum vel a nobis ipſis vel ab aliis per vitæ noſtræ ſpatium nobis videntibus & audientibus geſtarum, Adamum ſine dubio ob ætatem 930. annorum inſignis hiſtorici titulum promeritum eſſe. Sed neminem facile deprehendes, inprimis quando de hiſtoria eruditionis agitur, hoc conceptu utentem. De GRAMMATISTICA, GRAPHICA, GRAMMATICA, ORATORIA & POESI ADA-

MI, de quibus Reimmannus in citata ſæpius Hiſt. lit. antedil. videri poteſt, nihil addimus, partim quod hæc diſquiſitio magis ad Philologiam quam ad Philoſophiam Adami referenda eſſet, partim quod fundamenta & ſpecimina harum artium jam nunc a nobis deſtruentur,

DE LIBRIS ADAMI.

IX.

INter argumenta Philoſophiæ Adamiticæ haud poſtremum eſt, quod a Libris ipſius deſumitur, ſi quidem vera eſt fabula. Struvium atque Kochium exinde Logicam ipſius collegiſſe ſupra §. I. annotavimus; cumque non tantum ſacræ ſed etiam humanæ eruditionis argumenta in ſcriptis ſuis pertractaſſe feratur e. gr. *de Alchymia ſive Chryſopœia* vid. Joh. Chriſt. Wolfius in Biblioth. Rabb. p. 113. & Joh. Alb. Fabricius in Codice Pſeudep. V. T. p. 32. de cultura terræ vid. Fabr. l. c. p. 5. inde certiora perfectioris Philoſophiæ Adamiticæ indicia peti poſſe videntur. Non erimus nunc prolixi in enumeranda Bibliotheca Adami atque excerpendis ſpecialibus iisque manifeſtiſſimis novitatis atque ſuppoſitionis characteribus, quos libri iſti lectoribus ſuis ſuppeditant, de his enim evolvi poſſunt Petr. Lambecius in Prodromo Hiſt. liter, Joh. Lohmeierus de Bibliothecis, Jo. Henr. Urſinus in Diſſ. de Zoroaſtre, Hermete Triſmegiſto & Sanchoniatone, Scipionis Sgambati S. J. Neapolitani Archiva Vet. Teſt. (vid. Acta Erud. Lipſ. a. 1705.) M. Pauli Chriſtiani Hilſcheri Schediaſma de Adami Bibliotheca, Joh. Andr. Schmidtii Pſeudo-Vetus Teſtamentum, Jo. Alb. Fabritii Codex Pſeud-epigraphus Vet. Teſt. & Reimmanni Hiſtor. liter. Antediluv. Producemus tantum univerſalia argumenta, quibus omnium horum ſcriptorum autoritatem ſatis ſuperque deſtrui putamus. Primo enim primi, qui Adamo reliquisque Patriarchis libros adſcripſerunt, autores Joſephus, Philo, Ariſtobulus, Eupolemus, Demetrius & Alexander Polyhiſtor (vid. Acta Philoſ, P. VII. p. 6.) multo fuerunt recentiores, & fabula-

bularum inprimis gentis ſuæ Judaicæ gloriam amplificantium multo amantiores, quam ut teſtimonium ipſorum fidem mereri poſſit. Secundo Moſes reliquique Scripturæ S. libri alia minoris momenti referentes, atque recentioris ævi libros, e. gr. Chronicorum in libris Regum allegantes, de Scriptis vero Adami & Patriarcharum ceterorum ſilentes luculenter docent tale nihil extitiſſe. Tertio eruditiſſimus Heumannus in Actis Philoſophorum P. V. p. 800. ante diluvium non tantum, ſed etiam ante Jacobi Patriarchæ tempora ullam ſcribendi artem cognitam fuiſſe conjecturis veroſimillimis negat. Primum ipſius ratiocinium hujus eſt tenoris: Tobias junior a patre miſſus ad exteros, ut debita exigeret, Chirographum a patre accepit, ut fides ipſi a debitoribus adhiberetur Tob. V, 2. quis vero ſibi perſuadeat, Abrahamum Eleazarem ſuum ſine litteris & loco earundem cum camelis aliisque precioſis ad petendam filio ſponſam ablegaturum, Jacobum & Rebeccam filium ſuum Jacobum ſine Epiſtola ad Labanem miſſuros, Jacobum & Joſephum Pro-Regem Ægypti omne literarum commercium intermiſſuros, Abrahamum contractum emtionis, Iſaacum & Jacobum pacis conditiones literis non conſignaturos fuiſſe, niſi literas ignoraſſent? Deinde cum Gen. XLI, 49. commeatum ob maximam multitudinem numerari non potuiſſe legamus, Heumannus hujus rei rationem hanc unam excogitari poſſe ſtatuit, quod ingentem modiorum numerum neque memoria retinere, neque ſcribere potuerint. Tertiam rationem propriis autoris verbis exprmam: Wann lange vor Moſe unter denen Hebräern die Schreibe-Kunſt gebräuchlich geweſen wäre/ ſo würde auch GOtt der HErr ſein Wort ſchrifftlich haben verfaſſen laſſen. Dann zu geſchweigen/ daß daſſelbe am allerwürdigſten iſt/ aufgezeichnet und denen Menſchen immer vor die Augen geleget zu werden; ſo wäre auch der Providenz GOttes gemäß geweſen/ durch dieſes Mittel denen Verfälſchungen der Religion vorzubauen; gleichwie eben dieſes durch Moſen und die Propheten/ und hernach auch durch die Apoſtel Chriſti geſchehen iſt. Da

nun

nun Moſes die erſte Heilige Schrifft verfertiget / ſo kan ich meines Orts keine andere Urſach hiervon geben / als weil vor Moſe die ars ſcribendi noch unerfunden war.

X. Ita mediam per duas Diſſertationes calcavimus, atque ni fallimur, ſatis munivimus viam inter Socinianorum, Arminianorum & Helmontii errores, Adamum etiam ante lapſum ſupremæ ignorantiæ accuſantes, atque inter Præjudicium vulgare, Protoplaſto omnem eruditionem humanam, ſyſtemata atque libros adſcribens. Pauciſſimis nunc addemus cauſas, e quibus Præjudicium hoc originem ſuam traxiſſe tamque late ſerpſiſſe videtur. Primam igitur cauſam putamus eruditionis atque ſapientiæ confuſionem: dum enim perfecta ſapientia Adamum exornatum fuiſſe legunt, eo ipſo omnem etiam Theoreticam Philoſophiam de ipſo prædicari putant. Secundam cauſam arbitramur præjudicium illud conſuetudinis de perfectione ſtatus præſentis (cum tamen multa ſint in eruditione hodierna inutilia & mala neceſſaria, quorum ignorantia in primo homine perfectio putari debet) et neceſſaria convenientia ſtatus primi cum præſente, de quo Obſ. Halenſis XIX. Tom. I. §. VII. ſeqq. Summe Vener. Buddeus in Hiſt. Philoſ. Ebr. atque in Proleg. ad Hiſt. Eccl. V. T. ab initio, & prolixius paulo Acta Philoſophorum Part. VI. p. 927. ſeqq. egerunt: quibus illuſtrandis nihil nunc addimus præter elegantiſſimum B. Lutheri locum e Tomo I. Jenenſi fol. 124. in Actis Philoſ. P. III. p. 434. excerptum: *Abraham, inquiunt, docuit Ægyptios Philoſophiam, ut teſtis eſt Joſephus. Quaſi Joſephus nunquam exceſſerit verum, praeſertim tam anhelus Judaicae gloriae appetitor. Non eſt credendum ſanctos illos viros Aſtronomiae, multo minus Aſtrologiae, operam dediſſe. Sed Joſephus videns, hujus ſcientiae opinionem apud Graecos extolli et in gloria eſſe, fingere viſus eſt voluiſſe, quomodo etiam in hac re Judaei Graecis non impares, ſed ſuperiores eſſent; quod in omnibus aliis quoque facere conatus fuit, quae ad vanam gloriam pertinent.*

S. D. G.